

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KANUNU YÜRÜRLÜĞE GİRDİ AMA İŞ KAZALARI SONUCU ÖLÜM SAYISI REKOR KIRDI

Oda Yönetim Kurulu Başkanı Ali Ekber Çakar, Gaziantep'te yaşanan ölümlü kazan patlaması olayına ilişkin 31 Ocak 2013 tarihinde bir basın açıklaması yaptı.

30 Haziran 2012 tarihinde yayımlanan İş Sağlığı Güvenliği Kanunu, kademeli bir geçişle yürürlüğe giriyor. Ancak iş kazaları sonucu meydana gelen ölümlerde yine rekor kırılıyor.

İş kazaları sonucu ölümlerde üç yılda iki katı aşan artış söz konusudur. SGK istatistiklerine göre 2008 yılında meydana gelen iş kazaları sonucu 865 kişi hayatını kaybetmiş iken 2011 yılında meydana gelen iş kazaları sonucu 1.700 kişi hayatını kaybetmiştir. Biliyoruz ki 2012 yılı rakamları açıklandığında bir yıldaki ölü sayısı 2 binli rakamlara ulaşacaktır.

Her yıl olduğu gibi, 2013 yılına da iş kazalarında kitlesel ölümlerle girdik. Zonguldak Kozlu'da meydana gelen metan gazı patlaması sonucu 8 çalışan, ardından Gaziantep'te meydana gelen ş kazasında 8 çalışan hayatını kaybetti. Mevcut durumda kazaların tek tek teknik nedenlerini değerlendirmenin çok anlamlı olmadığını düşünüyoruz. Zira kazaların teknik nedenleri farklı olabilir ancak, hepsini içeren genel bir nedensellik söz konusudur. İşyerlerinde önlem alınmamakta, önlem alınıp alınmadığı denet-

lenmemekte, işverenleri önlem almaya zorlayıcı herhangi bir denetim ve ceza mekanizması bulunmamaktadır. Bu temel husus unutulmaksızın Gaziantep'teki olaya ilişkin olarak kısaca şunu söyleyebiliriz; Kaza, Galvaniz Fabrikasında, malzemelerin temizlenmesinde kullanılan asit havuzlarındaki suyun ısıtılmasına yönelik ekonomizer montajı ve devreye alınması sırasında meydana gelmiştir. Kaza yeri uzman üyelerimizle incelenmiş olup montajı yapılan alev borulu ekonomizerde basınç yükselmesi meydana gelerek patlama gerçekleşmiştir.

Kazanın, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanının "iş güvenliği uzmanları işverenlerden çok para istiyorlar, bu nedenle herkesi iş güvenliği uzmanı yapacağız" diye demec vermesinden birkaç gün sonraya gelmesi ilginç olsa gerek.

Bilindiği üzere Elbistan, Adana, Esenyurt, OSTİM kazaları sonucu gündeme gelen İş Sağlığı Güvenliği Kanunu, TBMM'de kabul edilerek 30 Haziran 2012 tarihli Resmi Gazete'de yayımlandı. Ancak gerçek şu ki, bu yasa ile iş kazaları önlenememekte, meslek hastalıkları tespit edilememekte, iş kazası sonucu ölümlerde Avrupa birinciliğimiz, dünya üçüncülüğümüz sürecektir.

İş kazalarının önlenmesinin ana unsuru yalnızca yasa yapma değildir, işyerlerinde önlem alınmadıkça, önlem alınıp alınmadığı denetlenmedikçe, yasalar hiçbir işe yaramaz. Bir yılda 1.700, bir günde 5 kişi hayatını kaybediyorsa, bunun bariz nedeni, önlem alınmamasıdır ve bu durumun sorumlusu işveren ile devlettir. Zira işyerlerinde önlemlerin alınması ile gerekli araçların işverenlerce sağlanması ve devletin etkin denetim yapması durumunda iş kazaları mey-

dana gelmez. Fakat önlemler alınmıyor, iş kazaları can almaya devam ediyorsa, devlet yasa yapma-denetleme görevlerini doğru bir şekilde yerine getirmiyor demektir.

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu önlem almaya zorlayan bir kanun değildir. Kanun, işverenleri değil, iş güvenliği uzmanlarını muhatap alan bir kanundur. Oysa iş güvenliği uzmanları işyeri yöneticisi değildir, harcama yetkileri yoktur, işçi alma vb. yetkileri ve tüm bunların yanında hiçbir şekilde iş güvenceleri bulunmamaktadır. Kazaların gerçek muhatabı, kazaların olduğu işyerlerinin sahipleri olan işverenler olmalıdır. Buna karşın kanun, "mademki, işyerlerinde iş güvenliği uzmanları çalıştırılıyor, öyleyse sorumlular iş güvenliği uzmanları olmalıdır" şeklindeki yanlış ve işverenleri kollayan bir mantıktan hareket ediyor.

Kanun konusunda önerilerimiz ve kanun çerçevesinde hazırlanan yönetmelik tasarıları üzerine de önerilerimiz hiçbir zaman dikkate alınmıyor. Mevzuat, İş kazalarının işyerlerinde alınmayan önlemler nedeniyle meydana geldiği gerçeği ile düzenlenmelidir. İş güvenliği uzmanlarının görev ve sorumlulukları, önlem alma görevinin işverenin yükümlülüğünde olduğu gerçeği gözden irak tutulmadan belirlenmelidir. İş güvenliği uzmanlarını koruyan, iş güvencelerini sağlayan, işverenden bağımsızlıklarını sağlayacak bir şekilde yeni bir düzenleme gereksinimi bulunmaktadır.

Denetim açısından baktığımızda ise işyerlerinin denetlenmediğini görüyoruz. Türkiye'deki işyerlerinin ancak yüzde 3-5'inin denetlendiği, denetimsizliğin egemen olduğu gerçeğine karşı yetkililerin nasıl manevra yapacağı, duyarlı kamuoyunun dikkatle değerlendirmesi gereken bir konudur.

Kaza olmadan işyerleri denetlenmediği gibi, kazadan sonra da müfettişler devrede değildir. Bir diğer anlatımla, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, işyerlerinde işçi sağlığı ve iş güvenliğinin sağlanmasında kesinlikle devrede değildir.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun yürürlüğe

girdiği dönemde, kanunun, kamuoyuna "her şeyi çözecekmiş" gibi yansıtıldığı hatırlanacaktır. Oysa yasanın getirdiği yeniliklerden birisi, iş kazalarının artık Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüklerine bildirilmeyecek olmasıydı. Denetlemenin, yaptırımın, yol göstericiliğin olmadığı bir ortamda iş kazaları/iş cinayetlerinin artarak sürmesinden daha acı bir gerçek olamaz.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na soruyoruz:

- İş Sağlığı Güvenliği Kanunu kapsamında kaç işyeri vardır, bu işyerlerinin % kaç denetlenmektedir
- Devletin tek görevi, kanun yapmak mıdır, denetleme görevi yerine getirilmeyecek midir?
- İki aydır Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Müfettişleri işyerlerini denetlememektedirler, bunun sebebi nedir?
- Mevzuatta, "hayati tehlike bulunan işyerlerinin kapatılması" hükmü bulunmaktadır, 1.700 kişinin öldüğü 2011 yılında kaç işyeri kapatılmıştır?
- Mevzuat gereğince, "Risk değerlendirmesi yapılmamış olan metal sektöründeki işyerlerinin kapatılması" gerekmektedir. Gaziantep'teki işyerinin risk değerlendirmesi yapılmış mıdır?
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanının son günlerde en çok ilgilendiği konu, iş kazalarının önlenmesi midir, yoksa işverenler en ucuza iş güvenliği uzmanı nasıl çalıştırıyorlar konusu mudur?
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı daha bir ay önce yürürlüğe koyduğu İş Güvenliği Uzmanlarının Görev Yetki Sorumlulukları Hakkında Yönetmelik ile İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliğini değiştirme gereğini iş kazalarını önlemek için mi, yoksa işverenlerin daha az para harcaması için mi yapmıştır?
- Mesleki bağımsızlığı ve iş güvencesi olmayan uzmanlarla iş kazalarının önleneyeğine inanıyor musunuz?
- Son üç yılda iş kazaları nedeni ile hayatını kaybeden işçi sayısının yüzde 100 artmasını neye bağlıyorsunuz?

Ali Ekber ÇAKAR

**TMMOB Makina Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu Başkanı**

